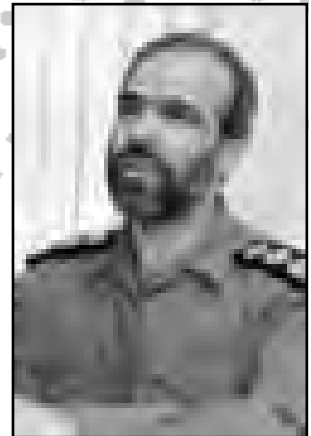

تدوین دایرة المعارف دفاع

گفت و گو با سرهنگ حسن رسولی سرپرست دایره المعارف دفاع مقدس

○ گفت و گو:

ابوالقاسم کاظمی پور

ما بنا داریم امسال یک مجلد از دایرة المعارف را منتشر کنیم که لزوماً این مجلد، جلد یکم نخواهد بود و برای نمونه منتشر خواهد شد. همچنین پیش بینی شده است این دایرة المعارف حداقل به ۲۰ جلد برسد

انسانی مورد نیاز، اعتبارات مالی و... مورد بحث و بررسی قرار گرفت و در نهایت مقرر گردید چهار موضوع و مدخل اصلی در دستور کار قرار گیرد و نیز به دلیل اهمیت کار، مدیریت مستقلی در درون تشکیلات بنیاد برای این امر اختصاص یابد. سرهنگ رسولی درباره هدف و انگیزه این کار اظهار داشت: گرچه فرهنگ مکتوب دفاع مقدس شامل آثار فراوان، با برکت، مفید و بعضاً ماندگاری است، در این میان، جای یک مجموعه هماهنگ، کامل، جامع و صددرصد معتبر و مورد تأیید مقامات عالی نیروهای مسلح کاملاً خالی بود. این خلأ ما را بر آن داشت تا به طور جدی به تدوین دایرة المعارف دفاع مقدس بپردازیم.

وی درباره تشکیلات مربوط به تدوین دایرة المعارف و چگونگی گردش کار گفت: یکی از معاونتهای بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس، معاونت تحقیقات و دایرة المعارف است. این معاونت شامل سه مدیریت است: مدیریت مطالعات و تحقیقات، مدیریت اطلاع رسانی و کتابخانه و مدیریت دایرة المعارف.

براساس موضوعات کلی مدخلهای چهارگانه که در جلسات اولیه به تصویب رسیده بود، چهار گروه برای اجرای عملیات تحقیق در نظر گرفته شد: ۱. حقوقی - سیاسی (با مسئولیت دکتر حسین یکتا، از اعضای هیأت علمی دانشگاه تهران)، ۲. شهدا و شخصیتها (با مسئولیت دانشگاه امام حسین (ع)، یعقوب توکلی، رضا ریسی)، ۳. عملیات و جغرافیا (با مسئولیت دکتر احمد پوراحمد، استاد جغرافیای دانشگاه)، ۴. فرهنگی (با مسئولیت دکتر رضا شیرزادی). هر کدام از این گروهها به شبکههای متعدد نیروی انسانی و همچنین منابع و مآخذ ذی ربط متصل هستند.

یکی از منابع و مراجع مهم برای تمام این گروهها کتابخانه جامع دفاع مقدس است که در محل بنیاد، به تمامی علاقه مندان و پژوهشگران خدمات ارائه می کند. همچنین ۶۰۰ هزار سند به صورت موضوعی در مرکز اسناد جمع آوری

ماهیت و چگونگی جنگها در طول تاریخ با یکدیگر یکسان نیست. دفاع ملت قهرمان ایران در هشت سال جنگ تحمیلی بسان گنج گرانبهائی است که در بطن خود ارزشها و الایههائی منحصر به فردی دارد که می تواند برای هر انسان آزاداندیش و منصفی دریچه ای به سوی حیات طیبه بگشاید. باید این گنج تودرتو را به درستی شناخت، حفظ کرد و پیامهای دلربا و زیباییهای خیره کننده آن را به جهانیان شناساند. این کار، بسی بزرگ، با اهمیت و ظریف است.

مطلع شدیم بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس به این امر عظیم اهتمام نموده و تدوین دایرة المعارف دفاع مقدس را در دستور کار خود قرار داده است. برادر ارجمند، جناب آقای سرهنگ حسن رسولی، مدیر واحد مطالعات و تحقیقات و سرپرست واحد دایرة المعارف به گرمی ما را پذیرا شد و از همه مراحل شکل گیری این کار عظیم سخن گفت؛ از پیش زمینه های کار، نقطه های آغازین، اهداف، تشکیلات، چگونگی گردش کار، وضع فعلی دایرة المعارف، پیش بینی آینده و...

وی درباره پیش زمینه کار و نقطه شروع گفت: در سال ۷۸ در نمایشگاهی اختصاصی، کاری با عنوان «فرهنگواره دفاع مقدس» برای نمونه ارائه شد. مقام معظم رهبری در بازدید از این نمایشگاه، بر روی این کار و این نمونه متمرکز شدند و از همه اطراف و جوانب کار پرس و جو کردند و این نقطه شروع را حرکتی بسیار مهم دانستند و تأکید کردند تا مرحله پایانی پیگیری شود. در همان زمان و براساس اشاره و تأکید مقام معظم رهبری، در طول ۱۰ ماه، ۱۴ جلسه مهم و کاری تشکیل شد و در این جلسات که به طور متناوب و بعضاً ثابت از کارشناسان سپاه، ارتش، جهاد، نیروی انتظامی، بنیاد شهید و... حضور داشتند بیش از ۵۰ نفر شرکت کردند.

در این جلسات، اهمیت و لزوم تدوین دایرة المعارف دفاع مقدس، ابعاد کار، شیوه های مدخل یابی و مدخل گزینی، چگونگی دستیابی به تشکیلاتی مستقل و کارآمد، نیروهای

مقدس نیاز جدی نسل امروز و فردا

گرچه فرهنگ مکتوب دفاع مقدس شامل آثار فراوان، با برکت، مفید و بعضاً ماندگاری است، در این میان، جای یک مجموعه هماهنگ، کامل، جامع و صدرصد معتبر و مورد تأیید مقامات عالی نیروهای مسلح کاملاً خالی بود. این خلأ ما را بر آن داشت تا به طور جدی به تدوین دایرةالمعارف دفاع مقدس بپردازیم

دفاع ملت قهرمان ایران در هشت سال جنگ تحمیلی بسان گنج گرانبهائی است که در بطن خود ارزشها و الایمهای منحصر به فردی دارد که می تواند برای هر انسان آزاداندیش و منصفی دریچه‌ای به سوی حیات طیبه بگشاید. باید این گنج تودرتو را به درستی شناخت، حفظ کرد و پیامهای دلربا و زیباییهای خیره‌کننده آن را به جهانیان شناساند. این کار، بسی بزرگ، با اهمیت و ظریف است

و رابطه آن با جنگ - قراردادهای مختلف مرتبط با جنگ - حقوق اسرا - آغازگر جنگ - اوضاع سیاسی عراق، ایران و جهان در زمان شروع جنگ و... از موضوعاتی است که فارغ از هرگونه تحلیلی و صرفاً براساس اسناد و مدارک معتبر بین‌المللی تدوین می‌شوند.

در گروه شهدا و شخصیتها، زندگینامه همه فرماندهان شهید گردان به بالا گردآوری و تدوین می‌شوند و همچنین برخی از شهدا، گرچه فرمانده نبودند اما به عنوان یک شخصیت برجسته مورد توجه قرار می‌گیرند مانند: شهید فهمیده و... در همین گروه، هر شخصیتی که به نوعی ارتباطی مؤثر و ماندگار با جنگ داشته است، معرفی می‌شود. گروه عملیات و جغرافیا، مأموریتی بسیار سنگین، دقیق و حساس برعهده دارد. این گروه به معرفی تمامی عملیات با همه مختصات و ویژگی‌های فنی و جغرافیایی هرکدام می‌پردازد.

گروه فرهنگی نیز براساس مسئولیت مهمی که دارد به تدوین فرهنگ رزمندگان، عناصر معنوی و اخلاقی - انسانی جنگ، فعالیت‌های هنری مرتبط با جنگ، فرهنگ پشت جبهه و... می‌پردازد.

سرهنگ رسولی درباره حدود مطالب در نظر گرفته شده برای هر مدخل گفت: هرکدام از مداخل که نیاز به مقاله‌ای داشته باشد، آن مقاله حدوداً بین ۶۰۰ تا ۱۵۰۰ کلمه خواهد بود. وی درباره زمان چاپ و انتشار جلد نخست و نیز تعداد مجلدات دایرةالمعارف افزود: ما بنا داریم امسال یک مجلد از دایرةالمعارف را منتشر کنیم که لزوماً این مجلد، جلد یکم نخواهد بود و برای نمونه منتشر خواهد شد. همچنین پیش‌بینی شده است این دایرةالمعارف حداقل به ۲۰ جلد برسد.

از جناب آقای سرهنگ رسولی که وقت خود را در اختیار ما گذاشتند و از مساعدت و همکاری جناب آقای دکتر اسماعیل منصوری لاریجانی سپاسگزاریم.

شده است که در کنار کتابخانه دفاع مقدس از منابع مهم دایرةالمعارف به حساب می‌آید.

گردش کار هم بدین ترتیب است که با توجه به اینکه در معاونت تحقیقات و دایرةالمعارف، شورایی با عنوان «شورای تحقیقات» تشکیل شده است، ابتدا مدخل‌گزینی می‌شود. پیشنهاد هر مدخل یا از طرف نویسندگان است یا از جانب اعضای شورای تحقیقات، سپس مدخل پیشنهادی در شورای تحقیقات به بحث گذاشته می‌شود و در نهایت با تصویب شورا و تأیید نهایی سر ویراستار (دکتر اسماعیل منصوری لاریجانی)، کار تحقیق و نگارش از طریق گروه مربوطه شروع می‌شود. گروه، تحقیق انجام شده را به شورای تحقیقات ارجاع می‌دهد. این شورا پس از اعلام نظر و تصویب سروراستار آن را به ویراستار ادبی (دکتر مستعلی، استاد دانشگاه علامه طباطبائی) تحویل می‌دهد. آن‌گاه به گروه ارجاع داده می‌شود تا بازنویسی شود. پس از ارجاع دوباره به شورای تحقیقات، این شورا بعد از بررسی، تحقیق انجام شده را به «گروه ناظر یا ویراستاران فنی» ارائه می‌کند. این گروه ترکیبی از یک کارشناس ارشد سپاه و یک کارشناس ارشد ارتش است که برای هر گروه تخصصی دو نفر و جمعاً برای چهار گروه، هشت نفر تعیین گردیده‌اند.

بعد از اعلام نظر ویراستاران فنی که درحقیقت کار آنان تطبیق مطالب نوشته شده با واقعیت‌های جنگ و بررسی سندها و مدارک مندرج است، تحقیق به شورای تحقیقات بازگردانده می‌شود و سپس در مرحله نهایی برای تصویب و تأیید نهایی به «شورای تصویب علمی» که متشکل از بالاترین مقامات سپاه و ارتش است، ارجاع می‌شود؛ به طوری که پس از تصویب این شورا، تحقیق برای چاپ آماده است. سرهنگ رسولی درباره مشخصه‌ها و محتویات مداخل و مطالب گروه‌های چهارگانه چنین توضیح داد:

گروه حقوقی - سیاسی، هر امر حقوقی و سیاسی را که به نوعی به جنگ ارتباط یابد مورد توجه قرار می‌دهد. حقوق بشر